

Śmierchalscy

Pragniemy przedstawić dzieje naszej rodziny na tle wydarzeń w Polsce na przełomie ostatniego wieku, obejmujące skromny wkład w okresie walki o polskość, w czasie okupacji hitlerowskiej i po wyzwoleniu.

Seniorzy rodzin - Bolesław - Marcei i Edmund Śmierchalscy na przełomie XX wieku uczestniczyli w strajkach szkolnych / w będącym pod okupacją pruską województwie poznańskim / w walce o zachowanie języka polskiego a następnie w latach 1918 - 1919 uczestniczyli czynnie w Powstaniu Wielkopolskim.

Edmund Śmierchalski otrzymał wyróżnienie za pracę "Przebieg Powstania w Wolsztyńskim".

W roku 1926 najpierw Bolesław - Marcei z żoną i 4-ma synami - Edmundem, Hipolitem, Alfonsem i Leszkiem oraz córką Wandą, a następnie w 1934 Edmund z 4-ma synami Henrykiem, Alfredem, Kazimierzem i Tadeuszem oraz dwoma córkami Heleną i Krystyną zamieszkali w Gdyni.

Obydwa bracia działając w Związku Powstańców Wielkopolskich na terenie Gdyni byli głębokimi patriotami i w tym duchu wychowali swoich synów i córki.

Edmund Śmierchalski podczas defilady Powstańców Wielkopolskich
w Gdyni w roku 1938

W okresie okupacji Niemcy wywierali silny nacisk na podpisanie "folklisty", spotkali się ze zdecydowaną odmową, co przesądziło o

wysiedleniu rodziny Edmunda z centrum Gdyni do baraku na Grabówku oraz zmuszeniu wszystkich członków rodziny do pracy w charakterze robotników.

Ponieważ seniorzy rodzin Bolesław Marcelli i Edmund zamieszkiwali w zaborze pruskim, dobrze znali język niemiecki, co okazało się bardzo przydatne w walce z okupantem.

Skierowanie przez Niemców Edmunda Śmierczalskiego do pracy w firmie odpadków użytkowych Leo Blühmke pozwoliło na zatrudnienie poprzez skierowanie przez Arbeitsamt synów: Henryka i Alfreda w składnicy złomu w Gdyni przy ul. Morskiej 66, a następnie Kazimierza i Tadeusza.

Składnica złomu była filią centrali mającej swą siedzibę w Gdańsku, a rolę nadzorca sprawował Andrzej Skóra zamieszkujący na terenie oddziału gdyńskiego.

Powstała sytuacja umożliwiła rodzinie Śmierczalskich prowadzenie licznych działań na szkodę okupanta.

Ukryty został pomnik popiersia Henryka Sienkiewicza, zakopanie popiersia było możliwe po przekazaniu do odlewni 80 kg brązu, co stanowiło duże utrudnienie.

W ukryciu i przechowaniu popiersia uczestniczyli wraz z ojcem Edmundem 4-rej synowie.

Po wojnie popiersie wróciło na Plac Sienkiewicza w Gdyni.

Edmund i Henryk Śmierczalscy z wykopanym popiersiem /1945/ i pomnik obecnie

Następną akcją o dużej trudności realizacyjnej było ukrycie i przechowanie największej drukarni / Szczuki / na terenie Gdyni, przeznaczonej przez okupanta do natychmiastowego zniszczenia.

Maszyna rotacyjna, linotypy, maszyny płaskie przywiezione na teren składnicy kilkunastoma ciężarówkami, ułożone zostały w szopie / nad zakopanym pomnikiem / i nakryte kilkoma tonami szmat, w dobrym stanie doczekały się wyzwolenia i jako pierwsze rozpoczęły drukowanie prasy polskiej na terenie Gdyni.

Fundament ukrytej maszyny rotacyjnej w późniejszym okresie służył jako magazyn broni / przechowywano w nim broń, ładunki wybuchowe i miny / Tajnego Hufca Harcerzy Armii Krajowej.

O magazynie broni na terenie składnicy wiedzieli wtajemniczeni, wyłącznie zaprzysiężeni żołnierze Tajnego Hufca Harcerzy, w tym dowódca Edmund Śmierczalski, Alfred i Alfons, Kazimierz, Leszek i Tadeusz oraz Joachim Joachimczyk - jeden z dowódców THH.

W roku 1942 aresztowany został przez gestapo, za działalność w Szarych Szeregach Henryk Śmierczalski i osadzony w obozie koncentracyjnym "Stutthof", gdzie przebywał do końca wojny.

Henryk Śmierczalski oraz bracia Jan i Czesław Będzińscy - Stutthof 1944 rok.

Pozostali synowie byli członkami Tajnego Hufca Harcerzy Armii Krajowej. Organizacja ta uaktywniła działalność po masowym aresztowaniu w oddziale Szarych Szeregów.

Do ważniejszych działań należy zaliczyć uczestnictwo w akcji o kryptonimie "B-2", polegała ona na naniesieniu na mapy wojskowych umocnień niemieckich wokół "Festung Gotenhafen" oraz przetruceniu tych map poprzez linię frontu, co zostało w pełni zrealizowane i uchroniło Gdynię od zniszczeń podobnych do Gdańska podczas ataku wojsk i wyzwolenia.

Następne akcje, bardzo ryzykowne związane były z rozminowywaniem i zdejmowaniem ładunków wybuchowych z przygotowanych do wysadzenia budynków, mostów a nawet drzew rosnących przy trasach dojazdowych do Gdyni, których wysadzenie miało stanowić zaporę na wypadek ataku czołgów.

Należy podkreślić, że zgromadzone ładunki wybuchowe oraz magazyn broni przy ul. Morskiej 66 w razie wykrycia przez okupanta stanowiły śmiertelne zagrożenie dla całej rodziny Śmierczalskich.

Po wyzwoleniu reprezentowaliśmy Gdynię na polu sportowym, tytuły Mistrzów Polski w biegach długich wywalczyli Hipolit i Kazimierz, czołowym motocyklistą został Leszek a jednym z założycieli SKS "Start" Gdynia został Tadeusz, sprawujący funkcję pierwszego kierownika klubu. Ponadto wraz z Alfredem pełnił funkcję trenera Kadry Narodowej łuczników i prowadził ligową sekcję MRKS.

Trenerem lekkiej atletyki był Edmund / dowódca THH/, a piłkarzy nożnych szkolił Henryk, były członek Szarych Szeregów i więzień obozu w Stuthofie.

Seniorzy rodzin- Bolesław - Marcell i Edmund przez wiele lat przewodzili w środowisku byłych powstańców Wielkopolskich, prowadząc szereg imprez na terenie Gdyni dla powstańców, ich rodzin i sympatyków.

Pragniemy nadmienić, że realizacja powyższych zadań była możliwa tylko przy pełnej pomocy i zrozumieniu żeńskiej strony rodziny tj. Matki Agnieszki z domu Barcz oraz córek i siostr - Heleny, Krystyny i Marty Śmierczalskich.

Czynnie w ruchu oporu uczestniczyli:

Edmund Śmierczalski
1893-1968

Henryk ur.3.IX.1921 r
więzień Stuthofu
Szare Szeregi

Alfred ur. 20.05.27r.
ps."Swobodny Miś"
Tajny Hufiec Harcerzy

Kazimierz ur.26.02.32r
ps."Wielka Stopa"
Tajny Hufiec Harcerzy

Tadeusz ur.29.05.33r.
ps. "Duży Dzik", "Dzidek"
Tajny Hufiec Harcerzy

Wydawnictwa :

- Wspomnienia Powstańców Wielkopolskich
Wydawnictwo Poznańskie 1970 r.
- Szare Szeregi - Harcerze 1939 - 1945
Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1988 r. tom I,II,III
- Bez Mundurów
Wydawnictwo Morskie
R. Bolduan i M. Podgóreczny
- Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Gdańsku
Harcerze Wybrzeża w Walce z okupantem
w latach 1939 - 1945 z 1963 r.
- Informator o zbiorach Fundacji
" Archiwum Pomorskie " Armii Krajowej
Toruń 2000 oraz uzupełnione 2001

Opublikowano:

05.09.2006 00:00

Autor:

Lidia Rumel-Czarnowska

Źródło: <https://www.gdynia.pl/o-gdyni/ksiega-gdynian,3577/smierzchalscy,370196>